

માતૃશ્રી એસ. એસ. ગોવિંદા બી.એડ્. કોલેજ
શ્રીમતી આર. કે. ડી. ખાણસિયા એમ.એડ્. કોલેજ,
પાલનપુર

આયોજિત

એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય ક્ષાનો સેમિનાર

Future of Teaching and Learning in School Education

તા. ૧૬/૧૦/૨૦૨૨, રવિવાર

PROCEEDING REPORT ON ONE DAY NATIONAL SEMINAR ON FUTURE OF
TEACHING AND LEARNING IN SCHOOL EDUCATION

One day national seminar on "*FUTURE OF TEACHING AND LEARNING IN SCHOOL EDUCATION*" was organized by Matrushri S. S. Govinda and Shrimati R. K. D. Khanushiya College of Education (B.Ed. &M.Ed.), Palanpur (NCTE Code-325049, NAAC Accredited-B), Affiliated with Hemchandracharya North Gujarat University, Patan, Gujarat (College Code-280) on 16th October 2022. Objectives of the seminar were to provide a platform to share and reflect upon effective implementation of the National Education Policy 2021 with a view to,

1. Linking School Education to the Society for better future.
2. New Education Policy (NEP) 2020 in School Education from futuristic point of view.
3. Facilitating the lifelong learning and Globalization of Education in India
4. Innovative practices in Teaching and Learning for School Education
5. Improving public awareness about new trends in Education

With a view to invite papers invited for deliberation over the perspectives specified above the Research papers from the distinguished research scholars have presented papers on various sub theme topics like,

1. Technology Integration
2. E-Learning Initiatives Post Covid 19
3. Creative Teaching Methods
4. Alternative Ways of Teaching and Learning
5. Teacher Education
6. Open and Distance Education
7. Evaluating and Assessment
8. Enhancing Quality Education
9. Ensuring ICT Based Learning
10. Participatory Role of Parents in Education
11. Problems and Prospects of School Education in Concurrent India.
12. Training the Trainers for New Trends in Education
13. Value Addition in Teaching by Integrating Skill Development Along With Learning to Live Together
14. Pace Setting Roles of Schools
15. Bridging Gender and Social Gaps
16. Language across School Curriculum

The National Seminar started with Inauguration ceremony by lighting the lamp with Saraswati of Chief eminent educationist Dr. Dineshchandra Uchat, Retired Professor and Head. Department of Education Saurashtra University, Rajkot, Dr. Uchat in his speech elaborated on India's stands as third largest higher education system in world further stating that after independence. India is repeatedly progressing in the field of education, although Indian Education System have been through immense challenges but it always slog back and change challenges into opportunities. Dr. Anil Ambasana gave key note address the main theme topic: Dr. Usha Sharda, Associate Professor. Sardar Patel University, Vallabhvidyanagar, graced the ceremony as the Guest of Honour and Chairperson in the Valedictory function. Mr. Ishwarbhai A. Karnavat President of BKKPS Mandal Palanpur gave presidential blessing and Dr. P. B. Patel. Prof.&Head, gave a Directorial speech on the National Seminar with the background reality of the attempt made by the Government of India for the past policies and gave the brief of the latest position and attempt made by Ministry of Education, Government of India in implementing the New National Education Policy on Education. Dr. P. B. Patel gave the brief of the Papers received and gave the envisioned ideas represented by delegates in their papers. Out of 188 registered participants of the national seminar 100 delegates comprises of Research Scholars Professional Educators and Students from various Teacher Education Institutions from among the country presented their research papers in three Parallel Technical Session of the Seminar. Dr. Amitkumar Solanki, Assistant Professor, Navjeevan B.Ed. College, Deesa. Dr. Tinaben Soni, Principal, Lokniketan Shikshan Mahavidyalaya, Ratanpur and Dr. Hareshbhai Patel, Professor & Head. Modasa M.Ed. College served as the Chairperson of the Technical Sessions and the event was closed with vote of thanks by Mr. Chetankumar Raval, Asst. Professor Matrushi S. S. Govinda B. Ed. College. Palanpur.

OUTCOME OF THE NATIONAL SEMINAR

National Policy on Education was framed in 1986 and modified in 1992. Since then several changes have taken place. The Government of India have ventured to bring out a New National Education Policy of 2021 after a long spell of 34 years period to meet the changing dynamics of the population's requirement with regards to quality education, innovation and research, aiming to make India a knowledge superpower by equipping its students with the necessary skills and knowledge and to eliminate the shortage of manpower in science, technology, academics and industry. The third National Education Policy-2020 presents a fresh and forward looking vision for rejuvenating the Indian school education system. The NEP-2020 has emerged to address the problems currently faced by the school education system in India as identified in the policy document. The growth of school education in the country therefore has been slow, inadequate, and disparate. Despite massive increase in enrolment in school education in recent decades, the current gross enrolment ratio is still less than the desired level and way behind the developed countries. The unplanned growth of school education has led to different kinds of disparities, such as regional, social, gender, economic, etc. In terms of social group disparities, the disadvantaged groups still remain far behind general categories. Education Policy with a value system has to be so implemented that righteousness in the heart is develop in generation next and that should be the mission of any education policy. This reminds us of ancient Greek teacher saying. "Give me a child for seven years, afterwards, and let God or Devil take the child, they cannot change the child." This indicates the power of great teachers bestowed with young minds. The vision, mission and objectives of the new policy have been articulated very clearly there is a strong emphasis on education to increase employability, skill development and entrepreneurship. This is an interesting contrast with earlier National policies which strongly emphasized national integration, promoting democracy, tolerance as important goals of education system. Increasing the relevance, credibility, and performance of the education system to increase employability, skill development and entrepreneurship is the important focus. Objective of the National Education Policy 2022 envisages creation of a credible education system capable of ensuring Inclusive quality education

and lifelong learning opportunities for all Producing students/graduates equipped with the knowledge, skills, attitude and values that are required to lead a productive life, Participate in the country's development process. Respond to the ever changing requirements of a globalizing. Knowledge based society. Develop responsible citizens who respect the Indian tradition of acceptance of diversity of India's heritage, culture and history as well as promote social cohesion and religious amity.

The policy has strengthened the foundation of education by re-envisioning the school curriculum from the 10+2 model to 5+3+3+4 for the holistic development of a child: 80% of the cognitive development occurs during this stage. Multiple entries and exit from any course is a flexible move which will enable students to get a 'basic certificate if they complete a year if two diploma certificates will be awarded and once the completion, of course, a 'degree' will be given, hence no loss of years will be there. The introduction of greater flexibility in the choice of subjects and removing the barriers between arts and sciences, curricular, co-curricular and extra-curricular, and sports and vocational crafts would enable students to study and progress at their own pace. The allocation to the education sector in GDP from 4.43% to 6% of GDP is a welcome step. The policy targets Gross Enrolment Ratio in higher education to be increased to 50% (currently 26.3%) by 2035 and Universal literacy by 2025 for primary schools. Teaching in the mother tongue at the primary level, and if possible, up to class 8 has been a welcome move as all over the world, educationists are unanimous that teaching in the mother tongue in the early years promotes easier learning, better understanding, and improved learning skills.

Notwithstanding the above, given the size, variety and dimensions of our country: the resulting educational sub-structures that operate; and the dynamic nature of a knowledge and information based society, several challenges will be arising on a continuous basis, which does necessitate periodic review. Hence, procedure for a five-year periodic review of the policy shall be mandated to keep up with the emerging national and global trends.

વર્તમાન સમય નોલેજ છે. વૈશ્વિક ઔદ્યોગિક પર્યાવરણમાં ઇન્ટરનેટ અને ટેકનોલોજીના કારણે ખૂબ મોટાં પરિવર્તનો આવ્યાં, એટલું જ નહીં, આવનાર સમયમાં આર્ટીફિસીયલ ઇન્ટેલિજન્સ, મશીન લર્નિંગ અને રોબોટિક્સ જેવી અતિઆધુનિક ટેકનોલોજીના કારણે ઘણીબધી નોકરીઓ, ધંધાઓ અને વ્યવસાય લુપ્ત થશે અને જ્ઞાન આધારિત કૌશલ્યો ધરાવતા નવા જ માનવબળની તાતી જરૂરિયાત વર્તાશે. આવનાર તમામ પડકારોને પહોંચી વળવા શાળા અને કોલેજમાં શીખવવામાં આવતા વિષયો તેમજ કૌશલ્ય આધારિત અભ્યાસક્રમ પ્રાસંગિક રીતે અદ્યતન થવા જોઈએ એ અત્યંત ગહન વિચારણા માંગી લાગે છે. સાંપ્રત ૨૧મી સદીમાં શાળેય શિક્ષણ અને ઉચ્ચ શિક્ષણ કેવા પ્રકારનાં હોવા જોઈએ તે માટે વિવિધ વૈશ્વિક સંસ્થાઓએ વખતોવખત માર્ગદર્શિકા બહાર પાડેલ છે, જેને નવી શિક્ષણનીતિ સમિતિના અધ્યક્ષ શ્રી કસ્તુરીરંગન અને સૌ સભ્યોએ પણ ધ્યાને લીધેલી છે.

રાષ્ટ્રીયશિક્ષણ નીતિ-૨૦૨૦ સુજાવો અને ભાવિ શિક્ષણ

શાળાકીય માળખામાં ફેરફાર

બાળકોના સર્વાંગી માટે 10 + 2ના માળખાને બદલે 5+3+3+4 માં શાળાનો અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણશાસ્ત્રનું પૂનઃગઠન 5+3+3+4 નું માળખું

- ફાઉન્ડેશનલ સ્ટેજ 5) વર્ષ:(પૂર્વ પ્રાથમિક)આંગણવાડી(ના Nursery, LKG અને HKG ના 3 વર્ષ અને ૨ વર્ષ) ધોરણ ૧ અને ધોરણ ૨

- પ્રિપરેટરી સ્ટેજ: ધોરણ ૩ થી ૫
- મિડલ સ્ટેજ: ધોરણ ૬ થી ૮
- સેકન્ડરી સ્ટેજ: ધોરણ ૯ થી ૧૦ અને ધોરણ ૧૧ થી ૧૨ એમ બે ભાગમાં આ માટે નવાઅભ્યાસક્રમની રચના, વિવિધ મોડ્યુલોની રચના અને તાલીમનું આયોજન અને અમલીકરણ
- ફાઉન્ડેશનલ સ્ટેજ: ૫ વર્ષનો લચિલો અને ખેલફૂલ આધારિત અભ્યાસક્રમ
- પ્રિપરેટરી સ્ટેજ: જૂદા જૂદા વિષયોની સંકલ્પનાઓનો વિકાસ,
- મિડલ સ્ટેજ: જૂદા જૂદા વિષયોનું તેમજ વિવિધ વ્યવસાયોનું અનુભવજન્ય શિક્ષણ
- સેકન્ડરી સ્ટેજ: વિષય પસંદગી માટેનો અવકાશ તથા વિષય બદલવાની પણ જોગવાઈ, બાળકોનો જ્ઞાનાત્મક વિકાસ થશે.

1. બાળકોનો સર્વાંગિણ વિકાસ

- ગોખણપટ્ટીને બદલે સમજ સાથેનું જ્ઞાન, કૌશલ્ય આધારિત શિક્ષણ, મૂલ્ય શિક્ષણ બાળકોના કૌશલ્ય અને મૂલ્યોનો વિકાસ થશે .

2. વિવેચનાત્મક ચિંતન વધારવા પાઠ્યક્રમમાં ઘટાડો કરવો.

- શોધ અધ્યયન, સહપાઠી અધ્યયન, સંવાદ દ્વારા શિક્ષણ

3. પ્રાયોગિક શિક્ષણ

- દરેક સ્તરે પ્રાયોગિક શિક્ષણ અને ક્રિયા દ્વારા શિક્ષણ
- રમત ગમત અને કલાને એકીકૃત કરવા
- વાર્તા આધારિત શિક્ષણ પદ્ધતિ
- વિષયો વચ્ચેના અનુબંધને પ્રોત્સાહન
- શક્ય હશે ત્યાં અભિયોગ્યતા આધારિત અભિગમ
- ધોરણ અને કક્ષાને અનુરૂપ આ મુદ્દાઓને મહત્વ અપાય તેવા અભ્યાસક્રમની રચના, જેને અનુરૂપ ક્ષેત્રકાર્ય, પ્રવૃત્તિઓ અને તેને અનુરૂપ મૂલ્યાંકન
- અભ્યાસક્રમ અને અભિગમને અનુરૂપ તાલીમ
- શિક્ષણ રસપ્રદ અને પ્રવૃત્તિ સભર બનશ, વિદ્યાર્થીઓમાં કળા અને કૌશલ્યોનો વિકાસ થશે ,ક્ષેત્રકાર્યનો અનુભવ મળશે
- દરેક સ્તરે કલા અને સંસ્કૃતિને વિષયો સાથે સાંકળવી
- ભારતીય સંસ્કૃતિ અને કલાને આત્મસાત કરે .કલા અને ભારતીય સંસ્કૃતિ વચ્ચેનું જોડાણ મજબૂત બનશે.
- વિવિધ ગુણોના વિકાસ માટે રમત ગમતને એક અલગ વિષય તરીકે લેવો

- ફીટ ઇન્ડિયા મુવમેન્ટ મુજબ ફીટનેશ સાથે સંબંધિત કૌશલ્યો પ્રાપ્ત કરવા શારીરિક અને મનોવૈજ્ઞાનિક વિકાસ

4. અભ્યાસક્રમ પસંદગી વિકલ્પોમાં લાવચિક્રતાથી વિદ્યાર્થીઓને સશક્ત કરવા

- માધ્યમિક કક્ષાએ ત્રણ પ્રવાહો પ્રવર્તમાન છે.
- જેમાં શારીરિક શિક્ષણ, કળા,શિલ્પ અને વ્યવસાયિક વિષયોનો સમાવેશ નથી.
- માધ્યમિક કક્ષાના સમગ્ર માળખામાં પરિવર્તન – પ્રવાહો દુર કરી વિષય પસંદગીને અવકાશ માધ્યમિક શાળાઓમાં આ માટેની સુવિધાની પરિપૂર્તિ
- વિવિધ વિષયોને અનુરૂપ અભ્યાસક્રમની રચના
- વિદ્યાર્થીઓના સ્વ વિકાસની તકો ખુલશે.વિદ્યાર્થીના રસને અનુરૂપ વિષયોનો અવકાશ મળશે.
- શક્ય હોય તે રીતે માધ્યમિક કક્ષાએ ચાર વર્ષના સમયગાળાને સેમેસ્ટર અથવા અન્ય સીસ્ટમ લાગુ કરી શકાશે અથવા વિચારી શકાશે.
- નાના મોડ્યુલ અથવા વધુ વૈકલ્પિક વિષયોને મહત્વ તેથી વધુ વિષયોનો અનુભવ મેળવી શકે .
- વિવિધ વિષયો /મોડ્યુલના અભ્યાસક્રમની રચના ,અભ્યાસક્રમને અનુરૂપ તાલીમ
- સેમેસ્ટર સિસ્ટમથી વિષયોનું ભારણ ઘટશે. વિદ્યાર્થીઓને વધુ વિષયોનો અનુભવ પ્રાપ્ત થશે.

5. આંતરભાષિયતા અને ભાષા શક્તિ

- ઓછામાં ઓછા ૫ ધોરણ અને વધારે ૮ ધોરણ સુધી માતૃભાષા, સ્થાનીય બોલી, હોમલેન્ગવેજ, ક્ષેત્ર ભાષામાં શિક્ષણ.
- દરેક વિષયના માતૃભાષાની ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા પાઠ્યપુસ્તકો તૈયાર કરવા.
- વિદ્યાર્થીની ભાષાને પ્રાધાન્ય .ઘરની ભાષા અને શાળાની ભાષા અલગ હોય તેવા બાળકો માટે દ્વિ-ભાષી અભિગમનો ઉપયોગ કરાશે.
- માતૃભાષાને પ્રાધાન્ય મળશે.૨ થી ૮ વર્ષના બાળકો જલ્દીથી ભાષા શીખે છે, ફાઉન્ડેશન તબક્કામાં માતૃ ભાષાને પ્રાધાન્ય અને વિવિધ ભાષાઓમાં સંજ્ઞાનાત્મક વિકાસ .
- ભાષાઓનું આનંદદાયી અને સંવાદ પદ્ધતિથી શિક્ષણ આપવું
- શરૂઆતના વર્ષમાં વાચન અને પછી લેખન સાથે ધોરણ-૩ માં અન્ય ભાષાઓમાં વાચન અને લેખન વિકસિત થશે.
- કેન્દ્ર અને રાજ્યમાં જે વિવિધ ભાષાઓ બોલાય છે તેને અનુરૂપ શિક્ષકોની ભરતી રાજ્યો ત્રિભાષા ફોર્મ્યુલા અપનાવી અને ભારતીય ભાષાઓને પ્રોત્સાહિત કરી કરી શકાશે.
- ભાષા શિક્ષણ માટે ટેકનોલોજીનો બહોળો ઉપયોગ થઈ શકશે.
- વિદ્યાર્થી નાની વયે પોતાની ભાષામાંશિક્ષણ મેળવી શકશે.
- રાષ્ટ્રીય એકતા માટે ત્રિભાષા ફોર્મ્યુલા જરૂરી જેમાં લવચીકતા રહેશે
- ત્રણમાંથી બે ભાષા ભારતીય

- ત્રણમાંથી એક અથવા વધારે ભાષા વિદ્યાર્થી ધોરણ ૬ અને ૭ માં બદલી શકશે.
 - માધ્યમિક શાળાના અંત સુધીમાં ત્રણેય ભાષાઓમાં મૂળભૂત ક્ષમતાઓ પ્રાપ્ત કરવાની રહેશે.
 - વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ રાષ્ટ્રીય અને આંતર રાષ્ટ્રીય ભાષાઓનો લાભ મળશે.
 - વિજ્ઞાન અને ગણિત માટે ઊંચ ગુણવત્તાવાળા દ્વિભાષીય પાઠ્ય પુસ્તકો અને શીખવા – શીખવવાની સામગ્રી તૈયાર કરવામાં આવશે.
 - વિદ્યાર્થી માટે વિષયની સરળતા થશે.
 - ભારતીય ભાષા, સંસ્કૃતિ અને સાહિત્ય પરંપરાના ખજાનાથી જાગૃત થશે.
 - એક ભારત શ્રેષ્ઠ ભારત અંતર્ગત ધો .૬ થી ૮ માં ભારતની ભાષાઓ પર પ્રોજેક્ટ કાર્ય અથવા પ્રવૃત્તિ આપવી.
 - સામાન્ય ધ્વન્યાત્મક અને વૈજ્ઞાનિક રૂપે વર્ણમાળા, લીપી, વ્યાકરણ અને સંસ્કૃત અને અન્ય ભાષાઓમાં સમૃદ્ધતા આવશે.
 - ભાષા લીપીથી પરિચિત થશે.
 - શાળા અને ઉચ્ચ શિક્ષણના તમામ સ્તરે સંસ્કૃતને ત્રણ ભાષાઓના સૂત્રમાં એક વિકલ્પ સહીત વિદ્યાર્થીઓને સમૃદ્ધ વિકલ્પ તરીકે પ્રદાન કરવામાં આવશે.
 - ધ્વની અને ઉચ્ચારણના માધ્યમથી ફાઉન્ડેશનલ અને મિડલ સ્કુલના સ્તર પર સરળ અને આનંદ દાયક રીતે સંસ્કૃત શીખવવું.
 - શાળા અને ઉચ્ચ શિક્ષણના તમામ સ્તરે સંસ્કૃતને ત્રણ ભાષાઓના સૂત્રમાં એક વિકલ્પ સહીત વિદ્યાર્થીઓને સમૃદ્ધ વિકલ્પ તરીકે પ્રદાન કરવામાં આવશે.
 - સંસ્કૃત ભાષાનો ફાઉન્ડેશનલ તબક્કાથી જ વિદ્યાર્થીઓને લાભ મળશે.
 - સંસ્કૃત ભાષા સરળ અને આનંદદાયક બનશે.
 - સંસ્કૃત ભાષાના વિશાળ ખજાનાનો લાભ વિદ્યાર્થીઓને મળશે.
 - સરકારી અને ખાનગી તમામ શાળાઓમાં ભારતની શાસ્ત્રીય ભાષા ઓછામાં ઓછા બે વર્ષ અને તેને સંબંધિત સાહિત્ય શીખવાનો વિકલ્પ રહેશે.
 - વિદ્યાર્થી વિશ્વની સંસ્કૃતિને જાણે તે માટે ભારતીય ભાષાઓ સાથે વિદેશી ભાષાઓને સ્થાન આપવામાં આવશે.
 - નવીન અને પ્રાયોગિક પદ્ધતિઓ જેવી કે ફિલ્મ -થીયેટર, કથાવાચન, કાવ્ય, સંગીતથી તમામ ભાષાઓના શિક્ષણને મહત્વ. ભાષાશિક્ષણ વિવિધ પદ્ધતિઓથી રસપ્રદ બનશે.
- 6. ફરજિયાત વિષયો, કૌશલ્યો અને ક્ષમતાઓનો પાઠ્યક્રમ**
- વિષય પસંદગીનો અવકાશ, બાળકો પોતાના રસના વિષયની પસંદગી કરી તેમાં નિપૂણ બની શકશે.

- તમામ કક્ષાએ આર્ટીફીશીયલ ઇન્ટેલીજન્સ, હોલીસ્ટિક હેલ્થ, પસ્યાવરણ શિક્ષણ જેવા વિષયોની શરૂઆત.
 - તમામ કક્ષાએ ગણિત શિક્ષણ પર વધુ ભાર અને મીડલ સ્ટેજમાં કોડીંગ અંગેની સમજની શરૂઆત
 - મિડલ સ્ટેજ: ધોરણ ૬ થી ૮ માં ક્રિયા દ્વારા શિક્ષણ, ૧૦ દિવસની ઇન્ટર્નશીપ
 - ધોરણ ૬ થી ૧૨ માં વેકેશન દરમિયાન ઓનલાઇન કોર્સની સુવિધા
 - વ્યાવસાયિક હસ્તકલાને પ્રોત્સાહન ,એક્સ્પોઝર વિઝિટ, બાળકો વ્યાવસાયિક સજ્જતા મેળવશે
 - પ્રાચિન ભારત અને આધુનિક ભારતની સફળતા અને પડકારોનો અભ્યાસક્રમમાં સમાવેશ .
 - ખગોળ વિજ્ઞાન, યોગ, વાસ્તુકલા, ચિકિત્સા, કૃષિ, ભાષા વિજ્ઞાન, રાજ્ય શાસ્ત્ર જેવા વિષયોનો સમાવેશ .
 - નાની ઉમરથી સત્ય, અહિંસા, શાંતિ, સહિષ્ણુતા જેવા નૈતિક મૂલ્યોનું શિક્ષણ
 - બુનિયાદી શિક્ષણનો સમાવેશ
 - ફાઉન્ડેશન સ્ટેજથી પાઠ્યક્રમમાં સાંસ્કૃતિક વિરાસત, રીતિ રિવાજ, ભૂગોળ, પ્રાચિન-અર્વાચિન જ્ઞાન, વિગેરેનો સમાવેશ .
 - શીખવવા માટે વાર્તા, રમતો, ઉદાહરણો, કલા જેવી પરંપરાગત પદ્ધતિનો ઉપયોગ
- 7. એન.સી.એફ.એસ.ઇ (National Curriculum Framework for School Education)**
- રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ ૨૦૨૦ માં સૂચવેલ સિદ્ધાંતો આધારિત એન.સી.એફ.એસ. ઇ-૨૦૨૦-૨૧ અમલમાં આવશે. જે દરેક ભાષામાં અભ્યાસક્રમઉપલબ્ધ કરવામાં આવશે .
- 8. સ્થાનિક વિષયવસ્તુ અને અનુભવ સાથેનું રાષ્ટ્રીય પાઠ્યપુસ્તક**
- સ્થાનિક અભ્યાસક્રમને પ્રાધાન્ય
 - ગોખણપદ્ધતિને બદલે પ્રાયોગિક રીતઅમલમાં મૂકી શકાય તેવી શિક્ષણ સામગ્રી
 - ન્યૂનતમ કિંમતે પાઠ્યપુસ્તક મુદ્રણ, એન.સી.ઇ.આર.ટી. અને જી.સી.ઇ.આર.ટી.ના સંયોજનમાં રહી ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા પાઠ્યપુસ્તકનું નિર્માણ
 - લેખકોને લેખન માટે પ્રોત્સાહન તેઓ સ્થાનિક સામગ્રીઓ સમાવેશ કરી શકે.
 - બધી જ ક્ષેત્રીય ભાષામાં પાઠ્યપુસ્તકની ઉપલબ્ધતા
 - શાળા દફતર અને પાઠ્યપુસ્તકોનો ભાર હળવો કરવા માટેનો આદેશ .
 - ભાર વગરનું ભણતર સાચા અર્થમાં ચરિતાર્થ થશે.
- 9. વિદ્યાર્થીઓ વિકાસ અને મૂલ્યાંકન પરિવર્તન**
- રચનાત્મક મૂલ્યાંકન પ્રણાલીનો વિકાસ
 - વિશ્લેષણ તાર્કિક ચિંતનના સંદર્ભે મૂલ્યાંકન
 - મૂલ્યાંકનનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્ય શિક્ષક-વિદ્યાર્થી-શાળા પ્રણાલીને સાથે રાખીને વાસ્તવિક શિક્ષણ માટે પ્રયાસ

- વિદ્યાર્થીઓનું સર્વાંગીમૂલ્યાંકન થશે.
- એન.સી.ઇ.આર.ટી., જી.સી.ઇ.આર.ટી .ના માર્ગદર્શનમાં રહી મૂલ્યાંકન પ્રગતિકાર્ડની રચના, પ્રગતિકાર્ડમાં સંજ્ઞાત્મક, ભાવાત્મક ,સ્નાયવિક વિકાસનું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરાશે.
- આ કાર્ડમાં સ્વ મૂલ્યાંકન, પ્રોજેક્ટકાર્ય, ક્વીઝ, રોલ પ્લે, સમૂહકાર્ય શોધ અધ્યયન સમાવિષ્ટ હશે..
- કાર્ડના આધારે શિક્ષક, માતા-પિતાને બાળક અંગે મહત્વપૂર્ણ બાબતો જાણવા મળશે .આ માટે ખાસ વિકસાવેલ સોફ્ટવેર ના માધ્યમે બાળકોનો વિકાસ ટ્રેક જાણી શકાશે .
- પરીક્ષા વધુ ફલેક્સીબલ બનાવાશે.
- બોર્ડની પરીક્ષાઓની નવી ડિઝાઇન, પરીક્ષાઓ સરળ હશે.,
- ગોખણપટ્ટીને બદલે ક્ષમતાઓ અને યોગ્યતાઓનું મૂલ્યાંકન થશે .
- એક શાળાકીય વર્ષમાં વિદ્યાર્થીઓ બે વખત બોર્ડની પરીક્ષા આપવા માટેની સંમતિ
- બોર્ડ દ્વારા પરીક્ષાનું નવું મોડેલ તૈયાર થશે. વાર્ષિક-સેમેસ્ટર/મોડ્યુલર પરીક્ષાઓની પ્રણાલી વિકસાવવી રહી.
- વિદ્યાર્થીઓનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન થશે .
- જેથી કલાસીઝ કલ્ચર દૂર થશે.
- એન.સી.ઇ.આર.ટી .બોર્ડ ઓફ એસેસમેન્ટ દ્વારા રાષ્ટ્રીય આકલન કેન્દ્રની રચના અને શિક્ષકો દ્વારા પરામર્શન
- એન.સી.એફ ૨૦૨૦-૨૧ રચના અને અમલ
- ધોરણ ૩, ૫ અને ૮ માં પરીક્ષા ગોખણપટ્ટી આધારી નહીં પરંતુ કૌશલ્ય, પ્રાયોગિક, વાસ્તવિક પરિસ્થિતિ અનુસાર લેવામાં આવશે.
- મૂલ્યાંકનના માપદંડ નક્કી કરવા. S.A.S, N.A.S. National Achievement Survey અધિવેશન ટેસ્ટ
- યુનિવર્સિટી દ્વારા એડમીશન માટે કોમન ટેસ્ટ, વિદ્યાર્થી મનગમતો વિષય પસંદ કરી શકશે.વિદ્યાર્થીઓનો કૌશલ્યપૂર્ણ વિકાસ.

10. વિશેષ પ્રતિભાશાળી અને તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓ માટેની સહાય

- વિશેષ પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓ માટે વિશેષ પ્રોત્સાહન, બી.એડ .માં પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓ માટે સ્પેશ્યલાઇઝેશન. પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓની ક્ષમતાને ન્યાય મળશે .
- શિક્ષકો દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને પૂરક સામગ્રી આપીને તેની પ્રતિભાને પ્રોત્સાહિત કરવી .
- ઇન્ટરનેટનો ઉપયોગ, સ્માર્ટ ફોન અને ટેબ્લેટનો ઉપયોગ

